

СТАТИСТИКА, ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 657.15:005.936.3
JEL Classification: M41

DOI: 10.37332/2309-1533.2021.7-8.14

Шнурко А.М.,
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Мартиненко О.В.,
старший викладач кафедри обліку і аудиту,
Головко С.О.,
канд. пед. наук, старший викладач кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ, Донецька область

ІНФОРМАЦІЙНА РОЛЬ ПОКАЗНИКІВ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Shnurko A.M.,
senior lecturer at the department of accounting and auditing,
Martynenko O.V.,
senior lecturer at the department of accounting and auditing,
Holovko S.O.,
cand.sc.(ped.), senior lecturer at the
department of accounting and auditing,
SHEE "Donbass State Teachers Training University"
Slavyansk, Donetsk region

INFORMATIONAL ROLE OF FINANCIAL STATEMENT INDICATORS IN THE ENTERPRISE MANAGEMENT SYSTEM

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки найважливішого значення набуває інформаційна функція фінансової звітності, яка призначена для надання широкому колу зацікавлених осіб повної, правдивої та неупередженої інформації для прийняття економічних рішень. Інформація, що міститься у фінансовій звітності підприємства, дозволяє виробити необхідні заходи і процедури, спрямовані на виживання підприємства в умовах конкурентної боротьби, запобігання банкрутства та фінансових невдач, отримати лідерство в боротьбі з конкурентами, зростання економічного потенціалу підприємства, максимізацію прибутку та мінімізацію витрат, забезпечення рентабельної роботи підприємства. Неточності у фінансовій звітності призводять до помилок при прийнятті управлінських рішень користувачами інформації, а в кінцевому рахунку – до зниження ефективності діяльності підприємств і, відповідно, рівня їх прибутковості.

Дослідження проблем і перспектив фінансової звітності актуальне й важливе в сучасних умовах господарювання, оскільки належне ведення обліку та єдиний порядок підготовки та подання фінансової звітності сприятимуть уніфікації вихідної інформації, єдиному розумінню звітних показників зовнішніми, в тому числі зарубіжними, користувачами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова звітність підприємства, незважаючи на форму власності, завжди перебувала і перебуватиме у центрі уваги державних органів, науковців, практиків. Вагомий внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів формування показників фінансової звітності підприємств та їх аналітичної оцінки в умовах ринкової економіки здійснили науковці: Ф. Ф. Бутинець, Г. П. Голубнича, З. В. Гуцайлук, З. В. Задорожний, Л. М. Кіндрацька, Г. Г. Кірейцев, Я. Д. Крупка, М. В. Кужельний, О. В. Лишиленко, В. В. Сопко та інші. Різноманіття і складність невирішених проблем в системі організації складання та подання фінансової звітності підприємства обумовлюють підвищений інтерес до проведення дослідження з метою пошуку ефективних методик складання, подання та оприлюднення фінансової звітності підприємства, що задовольняють запити різних користувачів.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні інформаційних потреб різних груп користувачів, з'ясуванні термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність», а також у визначенні інформаційної ролі показників фінансової звітності підприємства в умовах постійних змін законодавства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відсутність якісної та повної інформації унеможлиблює ефективне управління підприємством. В сучасних ринкових умовах господарювання все більше користувачів, як внутрішніх, так і зовнішніх, потребують повної та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства. Внутрішніми споживачами є менеджерський штат підприємства, а поміж зовнішніх споживачів фінансової звітності виокремлюють дві групи: споживачі, що напряму зацікавлені в діяльності підприємства, й споживачі, які побічно зацікавлені у ній (табл. 1).

Таблиця 1

Цікавості споживачів щодо фінансової звітності

Споживачі	Цікавості	Джерела інформації
1. Менеджери підприємства	Оцінювання ефективності виробничо-господарської й фінансової діяльності; ухвалення управлінських й фінансових резолюцій	Внутрішні звіти, фінансова звітність підприємства
2. Податківці	Усі аспекти з оподаткування	Фінансова звітність, податкова звітність, дані від внутрішніх перевірок
3. Акціонери	Оцінювання відповідності прибутків ступеню ризику вкладених інвестицій; оцінювання майбутніх перспектив сплати дивідендів	Фінансова звітність
4. Кредитори	Встановлення рівня існування ресурсів задля сплати кредитів і відсотків по ним	Фінансова звітність, спеціальні довідки, примітки
5. Постачальники	Реальність існування ресурсів щодо сплати поставок	Фінансова звітність
6. Покупці	Оцінювання довготривалості діяльності підприємства	Фінансова звітність
7. Службовці	Оцінювання стійкості та рентабельності діяльності підприємства з позиції уточнення можливостей власної зайнятості, одержання фінансових та/або інших пільг та платежів від підприємства	Фінансова звітність
8. Органи статистики	Статистична інформація	Звітність фінансова й статистична

Джерело: [4]

Отже, саме показники фінансової звітності є важливим джерелом інформації про майновий стан активів підприємства, зобов'язань, підсумки виробничої та фінансово-господарської діяльності, виконання планів соціально-економічного розвитку підприємств.

Незалежно від групи, до якої належать користувачі фінансової інформації, всі вони зацікавлені в її повноті, правдивості, неупередженості та своєчасності надання. Для того, щоб відповідати цим вимогам користувачів, фінансова звітність повинна мати такі якісні характеристики:

- дохідливість – розрахованою на однозначне тлумачення її користувачами;
- доречність – містити інформацію, яка впливає на прийняття рішень користувачами;
- достовірність – не містити помилок та перекозень, які здатні вплинути на рішення користувачів;
- порівнянність – надавати можливість користувачам порівнювати фінансову звітність підприємства за різні періоди, а також різних підприємств;
- суттєвість – це межа, починаючи з якої інформація стане у нагоді користувачу та може вплинути на обґрунтування рішення в разі її відсутності.

Звітність, як завершальна стадія облікового процесу, відображає діяльність підприємства і залежить від рівня організації бухгалтерського обліку на підприємстві. Правові основи регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності визначені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні». Саме цим нормативним документом, а також НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» надається визначення поняттю «фінансова звітність» – звітність, що містить інформацію про фінансовий стан та результати діяльності підприємства [5; 10].

Науково-практичний коментар до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» так трактує поняття «фінансова звітність»: фінансова звітність підприємства представляє собою систему узагальнених показників, які характеризують підсумки господарсько-фінансової діяльності підприємства за минулий період (місяць, квартал, рік). Вона складається шляхом підрахунку, групування і спеціальної обробки даних поточного бухгалтерського обліку і є завершальною його стадією. У звітності необхідно дотримуватися органічної єдності показників, які в ній відображені [8].

Окрім нормативно-правової бази, тлумачення поняття «фінансова звітність» надають і науковці. А. В. Озеран під фінансовою звітністю пропонує розуміти систему узагальнених показників, сформованих на підставі даних рахунків бухгалтерського обліку та іншої релевантної фінансової інформації про суб'єкт господарювання за звітний період, призначену для широкого кола користувачів з метою здійснення управління та прийняття економічних рішень [9, с. 9].

Л. М. Біла вважає, що доцільним є викладення поняття «фінансова звітність» як сукупності форм згрупованої й узагальненої інформації, що розкриває фінансовий стан та результати діяльності підприємства за звітний період». Дане визначення не обмежує склад фінансової звітності, а дозволяє її розширити та доповнити новими показниками [1, с. 7].

Як стверджує Т. В. Гладких на основі П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: «фінансова звітність забезпечує інформаційні потреби користувачів щодо: придбання, продажу та володіння цінними паперами; участі в капіталі підприємства; оцінки якості управління; оцінки здатності підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання; забезпеченості зобов'язань підприємства; визначення суми дивідендів, що підлягають розподілу; регулювання діяльності підприємства; інших рішень» [3, с. 356].

Т. М. Сторожук та Л. В. Блищук, досліджуючи питання термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність», дійшли висновку, що це поняття є досить багатограним і це спричиняє відмінності в підходах до його трактування. Науковці пропонують розділяти поняття «фінансова звітність» та «фінансова звітність загального призначення». Для означення всіх шести форм фінансової звітності, яка складається підприємствами, організаціями та установами сьогодні та оприлюднюється з метою використання будь-якими внутрішніми і зовнішніми користувачами слід використовувати термін «фінансова звітність загального призначення». Поняття «фінансова звітність» є більш ширшим і представляє собою й інші форми звітності, що містять інформацію фінансового характеру. Сюди може включатися внутрішньогосподарська (управлінська) звітність, внутрішньовідомча, спеціальна та інші види звітності відповідно до облікової політики щодо фінансової звітності, які мають обмежене коло користувачів [12, с. 59].

Фінансова звітність за своїм призначенням є інформаційним ресурсом та об'єктом аналітичної діяльності – основним першочерговим носієм облікової інформації та використовується для оцінювання результативності, прогнозування тенденцій розвитку підприємства та прийняття економічних рішень.

Для розуміння суті поняття «фінансова звітність» доцільно визначити напрями його застосування: самостійна економічна дисципліна; елемент методу бухгалтерського обліку; самостійна система подання даних; джерело інформації; предмет обліково-аналітичної діяльності; продукт системи обліку; суспільний інститут.

За своїм призначенням фінансова звітність як важливий компонент системи інформаційного забезпечення процесу управління та прийняття рішень користувачами гармонійно поєднується з основними класичними функціями менеджменту, що відображено на рис. 1.

Рис. 1. Фінансова звітність у системі управління підприємством

Джерело: систематизовано авторами на основі [4; 7; 9]

У процесі планування дані фінансової звітності використовуються для обґрунтування цілей і напрямів роботи, формування базових та моделювання планових показників фінансово-господарської діяльності підприємства. На стадії організації роботи вона впливає на процес збору первинних даних про факти господарського життя, методи й процедури їх обробки у системі фінансового обліку. Відбувається деталізація завдань, процесів, окреслення інформаційних вимог на виробничому рівні і щодо функцій працівників облікової служби.

Таким чином, фінансова звітність є засобом як стимулювання, так і обмеження фінансової політики менеджменту. З її використанням здійснюють моніторинг, контроль, аналіз й оцінку досягнутих результатів та адекватні коригувальні дії.

На нашу думку, інформацію, яку зазвичай наводять у фінансовій звітності, передусім необхідно поділити на дві окремі, проте логічно взаємопов'язані частини.

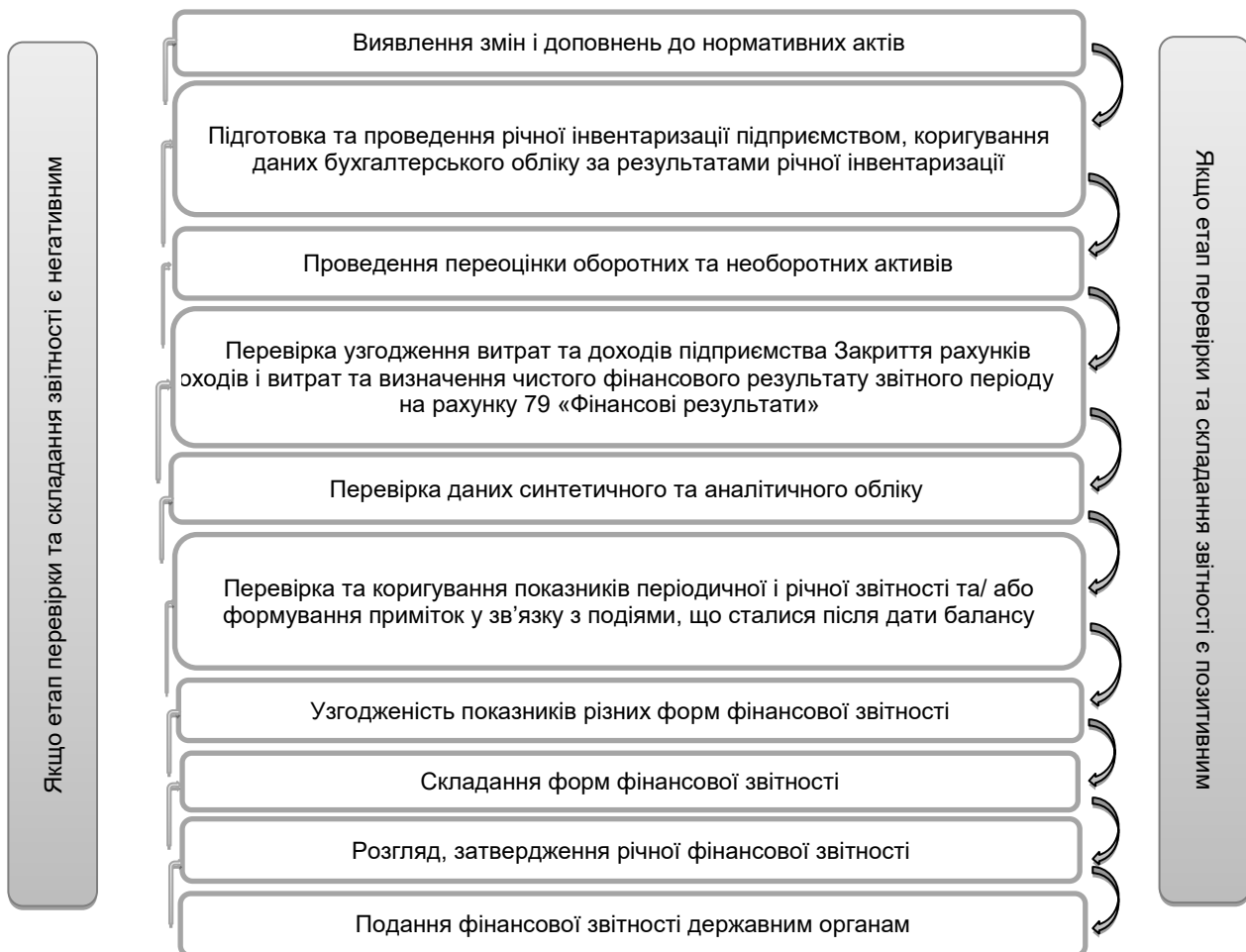
Перша – результативні показники для оцінки ефективності функціонування підприємства за відповідний період, які певним чином згруповані і узагальнені у формах фінансової звітності: Баланс (звіт про фінансовий стан) (ф. № 1), Звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) (ф. № 2), Звіт про рух грошових коштів (ф. № 3), Звіт про власний капітал (ф. № 4) і Примітки до річної фінансової звітності (ф. № 5).

Друга – базова інформація, що забезпечує розуміння показників основних форм фінансової звітності та включає опис концептуальних засад і принципів облікової політики, відомості про галузь, вид діяльності підприємства, його керівний склад, бізнес-концепцію, стратегію розвитку. Ця інформація, як правило, подається у Примітках.

Звітність не може бути однаково інформаційно корисною для всіх користувачів, а характеризується лише мірою економічної зацікавленості, що виявляється в інтересах користувачів.

Інформаційна роль показників фінансової звітності визначається впливом на обґрунтування і прийняття рішень користувачів. Саме бухгалтерська фінансова звітність, відображаючи всі суттєві зміни в структурі господарських засобів та їх джерел, а також результати фінансово-господарської діяльності, надає в скомпонованому вигляді значний обсяг інформації, необхідної зовнішнім і внутрішнім користувачам. Зміна мети складання та адресності подання, розширення кола суб'єктів, що приймають господарські рішення, спираючись при цьому на звітну інформацію, дозволило визначити бухгалтерську фінансову звітність як ланку зв'язку між підприємством і зовнішнім середовищем, що покликана адекватно розкривати ті процеси, що відбуваються на підприємстві, з одного боку, та задовольняти інформаційні потреби користувачів, з іншого. При цьому акцент ставиться на якість звітної інформації, що забезпечується за рахунок дотримання методологічних основ її формування і визначає напрямки її удосконалення [1, с. 15].

Підготовка та складання річної фінансової звітності має певні етапи, які зумовлені тривалістю облікового періоду і складністю робіт. Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності представлено на рис. 2.

Рис. 2. Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності

Джерело: складено авторами на основі [6]

Кожен з етапів повинен йти строго у визначеному порядку. Це пов'язано з тим, що на кожному етапі підготовки звітності, бухгалтерський персонал може виявити певні помилки та розбіжності, які в кінцевому рахунку будуть впливати на дані фінансової звітності та можуть призвести до викривлення інформації, що в свою чергу буде впливати на управлінські та інші рішення внутрішніх та зовнішніх користувачів. Тому, під час проведення кожного з етапів бухгалтерський персонал має працювати за певним алгоритмом, при якому під час виявлення помилок або підозрі, що інформація є неправдивою, або викривленою, бухгалтер має повертатися на етап нижче і проводити перевірку заново.

Цей алгоритм роботи дозволяє уникнути викривлення показників фінансової звітності та допоможе надати користувачу повну та правдиву інформацію про фінансовий стан підприємства.

Під час проведення цієї роботи перевіряють правильність облікових записів, звіряють дані синтетичного й аналітичного обліку, роблять виправні записи. Особливу роль у такій перевірці відіграє оборотно-сальдовий баланс або як його ще називають пробний баланс підприємства, який формується з метою перевірки правильності між дебетовими та кредитовими сальдо по всіх рахунках.

На нашу думку, немало важливим етапом підготовки фінансової звітності є переоцінка оборотних та необоротних активів оскільки у більшості підприємств простежується різниця між залишковою та справедливою вартістю об'єкта, що в свою чергу призводить до спотворення показників. А тому головною ціллю такої операції є прагнення надати повну та правдиву інформацію про стан підприємства.

Дана операція є добровільною та проводиться за рішенням підприємства, що закріплюється відповідним наказом керівника підприємства. При цьому підприємство самостійно обирає метод визначення справедливої вартості об'єкта, поріг суттєвості для проведення переоцінки, що створює умови для маніпуляції фінансовою звітністю. Тому, на нашу думку, було б доцільно на законодавчому рівні прийняти додаткові заходи щодо регулювання процесу дооцінки та уцінки оборотних та необоротних активів.

Окремої уваги заслуговує питання подання та оприлюднення податкової та фінансової звітності. Так, за нормами Податкового кодексу України, форми фінансової звітності є додатком до податкової декларації з податку на прибуток підприємств (звіту про використання доходів (прибутків) неприбуткової організації, розрахунку частини чистого прибутку (доходу), дивідендів на державну частку) та її невід'ємною частиною [10].

Саме тому оприлюднення звітності суб'єктами господарювання представляє собою офіційну подачу її до органів Державної фіскальної служби, Державної служби статистики України, Антимонопольного комітету України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку та інших органів, які, згідно чинного законодавства, вповноважені отримувати фінансову звітність від суб'єктів господарювання, а також офіційна публікація звітів про фінансовий стан в ЗМІ [10].

Також з метою спрощення процедури подання і подальшої обробки визначених чинними нормативними документами видів звітності було запроваджено подання звітності в електронній формі, а застосування автоматизованої системи «Єдине вікно подання електронної звітності» стало необхідною умовою оптимізації ресурсів підприємства [2].

Висновки з проведеного дослідження. При проведенні досліджень зроблено висновок, що наведені в наукових та законодавчих джерелах визначення категорії «звітність» одноставно вважається системою показників. Проте не зовсім точним є тлумачення поняття звітності як системи показників, що характеризує фінансовий та майновий стан підприємства та бухгалтерської звітності, що відображає фінансовий та майновий стан підприємства і результати діяльності.

Фінансова звітність є універсальною формою надання результатуючих показників бухгалтерського обліку, а відтак здатна задовольнити основні інформаційні запити широкого кола користувачів. Вичерпна, достовірна, своєчасна і зрозуміла інформація є запорукою прийняття оптимальних фінансових рішень, спрямованих на зменшення витрат фінансових ресурсів, зростання прибутку і ринкової вартості підприємства. Саме тому виняткова роль належить інформаційному забезпеченню в процесах управління. Вона спричиняє підвищену увагу до бухгалтерської фінансової звітності як основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період.

Література

1. Біла Л. М. Формування системи фінансової звітності сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.06.04. Київ, 2005. 20 с. URL: <https://oblik.press/formuvannya-systemy-finansovoyi-zvitnosti-silskogospodarskyh-pidpryyemstv/> (дата звернення: 11.10.2021).
2. Бражнікова Л. М., Гарна С. О., Шнурко А. М. Особливості формування системи електронної звітності на підприємствах України. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 39. С. 365-370. URL: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/62.pdf (дата звернення: 11.10.2021).
3. Гладких Т. В. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2007. 480 с.

4. Добровольська О. В., Кравченко М. В., Даніленко О. В. Фінансова звітність як елемент системи управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. № 32. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/785/752> (дата звернення: 11.10.2021).
5. Загальні вимоги до фінансової звітності : Національне Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затв. наказом Мінфіну України від 07.02.2013 р. № 73. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336> (дата звернення: 11.10.2021).
6. Звітність підприємства : підручник / М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін. Київ : «Центр учбової літератури», 2015. 570 с.
7. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності : Наказ Міністерства фінансів України від 28 березня 2013 р. № 433. Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1373-15> (дата звернення: 11.10.2021).
8. Науково-практичний коментар до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». К. : Основи, 2000. 61 с.
9. Озеран А. В. Теорія та методологія формування фінансової звітності підприємств : монографія. Київ : КНЕУ, 2015. 471 с.
10. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (дата звернення: 11.10.2021).
11. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV, редакція від 14.01.2012 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 11.10.2021).
12. Сторожук Т. М., Близьук Л. В. До питань термінологічного трактування дефініції «фінансова звітність». *Облік і фінанси*. 2019. № 4(86). С. 54-62. URL: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5112/1/4712_IR.pdf (дата звернення: 11.10.2021).

References

1. Bila, L.M. (2005), "Formation of the financial reporting system of agricultural enterprises", Thesis abstract of Cand.Sc. (Econ.). 08.06.04. Kyiv, Ukraine, 20 p., available at: <https://oblik.press/formuvannya-systemy-finansovoyi-zvitnosti-silskogospodarskyh-pidpryyemstv/> (access date October 11, 2021).
2. Brazhnikova, L.M., Harna, S.O. and Shnurko, A.M. (2020), "Features of the formation of the electronic reporting system at the enterprises of Ukraine", *Infrastruktura rynku*, no. 39, pp. 365-370, available at: http://www.marketinfr.od.ua/journals/2020/39_2020_ukr/62.pdf (access date October 11, 2021).
3. Hladkikh, T.V. (2007), *Finansovyi oblik* [Financial accounting], tutorial, Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 480 p.
4. Dobrovolskaya, O.V., Kravchenko, M.V. and Danilenko, O.V. (2021), "Financial reporting as an element of enterprise management system", *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 32, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/785/752> (access date October 11, 2021).
5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), Order of the Ministry of Finance of Ukraine "General requirements for financial reporting: National Regulation (standard) of accounting 1" dated 07.02.2013, no. 73, available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336> (access date October 11, 2021).
6. Bondar, M.I., Veryha, Yu.A. and Oryshchenko, M.M. (2015), *Zvitnist pidpryyemstva* [Enterprise reporting], textbook, Tsentr navchalnoi literatury, Kyiv, Ukraine, 570 p.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013), Order of the Ministry of Finance of Ukraine "Methodical recommendations for filling in the financial reporting forms" dated March 28, 2013 № 433, available at: <https://oblik.press/formuvannya-systemy-finansovoyi-zvitnosti-silskogospodarskyh-pidpryyemstv/> (access date October 11, 2021).
8. *Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy "Pro bukhgalterskiy oblik ta finansovu zvitnist v Ukraini"* [Scientific and practical commentary to the Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine"] (2000), Osnovy, Kyiv, Ukraine, 61 p.
9. Ozeran, A.V. (2015), *Teoriia ta metodolohiia formuvannia finansovoi zvitnosti pidpryyemstv* [Theory and methodology of financial reporting of enterprises], monograph, KNTEU, Kyiv, Ukraine, 471 p.
10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "Tax Code of Ukraine" dated 16 December 2010, no. 2755-VI, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/> (access date October 11, 2021).
11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" dated of July 16, 1999 no. 996-XIV, edition from 14.01.2012, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (access date October 11, 2021).
12. Storozhur, T.M. and Blyshchuk, L.V. (2019), "On the terminological interpretation of the definition of "financial reporting". *Oblik i finansy*, no. 4 (86), pp. 54-62, available at: http://ir.nusta.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5112/1/4712_IR.pdf (access date October 11, 2021).